

Wincenty Szawłowski

Zagadnienia problemowe w świetle praktyki sądowej

Palestra 4/6(30), 64-66

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZAGADNIENIA PROBLEMOWE W ŚWIELE **PRAKTYKI SĄDOWEJ**

Czy ogłoszone w Monitorze Polskim zarządzenie Prezesa Rady Ministrów obniżające cenę robót obowiązuje osobę fizyczną w wypadku wcześniejszego zawarcia z nią umowy przez jednostkę uspołecznioną?

Kopalnia węgla Zagłębia Śląskiego zawarła umowę budowlano-remontową z inż. J., który należycie wykonał tę umowę. Odbiór robót nastąpił w dniu 8.VII.1957 r., końcowe zaś sprawdzenie faktur i ostateczny obrachunek pomiędzy stronami został dokonany w dniu 16.VII.1957 r.

Obrachunek był dokonany na podstawie warunków, na jakich pozwany zobowiązał się wykonać zleconą mu pracę, tj. według obowiązującego podczas zawarcia umowy mnożnika 1,40.

Po upływie 9 i pół miesięcy zleceniodawca wytoczył pozew przeciwko inż. J. o zwrot rzekomo nadpłaconej kwoty na tej podstawie, że po 2 z górą miesiącach od chwili zawarcia umowy i niemal po całkowitym już zakończeniu umówionych robót ukazało się w dniu 27.VI.1957 r. w Monitorze Polskim zarządzenie Prezesa Rady Ministrów (Mon. Pol. Nr 51, poz. 321) cofające mnożnik 1,40 i redukujące go do 1,05 z mocą wsteczną od dnia 1.I.1957 r.

Na podstawie tego zarządzenia zostało wytoczone powództwo o rzekomo niestusznie wypłaconą inż. J. kwotę 26 136 zł.

Sąd I instancji powództwo uwzględnił. W skardze rewizyjnej pełn. pozwanego adw. W. Szawłowski podniósł m.i., co następuje:

W sprawie niniejszej powstało zagadnienie, czy zarządzenie władzy administracyjnej cofające jednostronnie wysokość świadczeń z umowy i zmieniające w ten sposób warunki może być stosowane względem umów już zawartych przez jednostkę uspołecznioną z osobą fizyczną lub jednostką nie uspołecznioną.

Na pytanie to należy dać odpowiedź odmowną.

Art. 4 Konstytucji głosi, że wszystkie organy władzy i administracji państwowej działają na podstawie przepisów prawa, a więc na podstawie obowiązujących ustaw. Dlatego też należy uznać, że wszelkie zarządzenia administracyjne o tyle tylko mogą obowiązywać obywateli, o ile stanowią one logiczne i słuszne rozwinięcie treści obowiązujących ustaw.

Omawiane zarządzenie Prezesa Rady Ministrów jest tylko aktem normatywnym należącym do sfery zarządzania gospodarką uspołecznioną, nie może natomiast naruszać praw obywateli opartych na zawartych umowach.

Strona powodowa, dla wzmocnienia swej sytuacji, powoływała się na rozporz. Rady Ministrów z 19.II.1959 r. (Dz. U. Nr 12, poz. 73), którego § 13 odwołuje się do § 8, ten ostatni zaś nakazuje traktować pozwanego — jako jednostkę nie uspołecznioną — na równi z jednostkami uspołecznionymi pod względem udzielania zamówień, lecz nie rozrachunków. Paragraf 54 pkt 1 tegoż rozporządzenia wymaga, aby treść zawieranej umowy wyłączała wszelkie wątpliwości, m.i. również co do ceny (punkt „c”), a § 55 pkt 2 głosi, że zmiana umowy powinna być stwierdzona dodatkową umową na piśmie.

Te podstawowe przepisy, regulujące zawieranie umów, są jasne i nie zawierają żadnych niedomówień.

Z powyższego wynika zatem, że zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27.VI.1957 r. nie stosuje się do nie uspołecznionych jednostek i obowiązywać nie może, jeśli chodzi o obniżenie takim jednostronnym zarządzeniem wysokości zapłaty wbrew warunkom umowy.

Decydujące są tu art. 129, 131 pkt 2 i art. 189 kod. zob. oraz art. 3 i 59 p.o.p.c. Przepisy te wymagają przede wszystkim przestrzegania w stosunkach umownych dobrej wiary. Stronie pozwanej w omawianym wypadku nie zarzucono złej wiary. Gdyby do umowy pomiędzy stronami był wprowadzony taki warunek, że w przyszłości może nastąpić w stosunku do inż. J. obniżenie świadczenia wpływającego z umowy na skutek jednostronnego zarządzenia kontrahenta, to, rzecz jasna, pozwany nie mógłby ani takiej umowy podpisać, ani podjąć się wykonania robót.

Wymienione zarządzenie Prezesa Rady Ministrów, obniżające mnożnik z mocą wsteczną, może mieć znaczenie przy rozrachunkach pomiędzy jednostkami uspołecznionymi przy obliczaniu np. akumulacji, premii, rentowności przedsiębiorstwa itd., ale na ich szczycie jest wciąż jedna i ta sama strona: Skarb Państwa. Jednakże nie można tego zarządzenia stosować do jednostek nie uspołecznionych. Do tych ostatnich mogłyby być zastosowany tylko § 13 pkt 3 rozp. R. M. z dn. 19.II.1949 r., przewidujący podwyższenie świadczenia za pracę. Jest to zupełnie zrozumiałe, bo jeśli jednostka uspołeczniona z takich czy innych względów nie może wykonywać pewnej pracy, to szuka rozwiązania nawet przy stawkach wyższych, korzystając z usług jednostki nie uspołecznionej.

Sąd Wojewódzki w Katowicach wyrokiem z dnia 4.IX.1959 r. wyrok Sądu I instancji zmienił i powództwo oddalił, zasądając jednocześnie na rzecz inż. J. koszty procesu.

Notka redakcyjna. W analogicznej sprawie Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dn. 23.VI.1958 r. (1 CR 128/58) uznał, że zarządzenia organów administracyjnych, ustanawiających ceny i stawki za roboty i usługi wykonywane przez jednostki gospodarki uspołecznionej, wiążą tylko te jednostki, nie mogą zaś wprowadzać żadnych ograniczeń praw obywateli lub nie uspołeczniionych osób prawnych, gdyż nie mają charakteru tego rodzaju aktów normatywnych, które mogłyby wpływać na sytuację prawną tych podmiotów. Jednostka gospodarki uspołecznionej w wyniku wydania obowiązującego ją cennika powinna na przyszłość zawierać umowy uwzględniające nowe ceny i jeśli pozwolą na to przepisy prawa, wypowiedzieć na odpowiedni termin umowy już zawarte, natomiast nie można, z powołaniem się na nowy cennik, jednostronnie zmienić warunków umów przewidujących ceny poprzednie (zob. „Prawo i Życie” nr 23 z dn. 16.XI.1958 r.).